

Col·lecció l'illa Roja, 12
Petits cossos d'aigua

Edicions Sidillà SL

La Bisbal d'Empordà 17100

info@edicionssidilla.cat

www.edicionssidilla.cat

Títol original: *Small bodies of water*

Canongate, 2021

© del text: Nina Mingya Powles, 2021

© de les il·lustracions: Jo Dingley, 2021

© de la traducció: Josep Pujol Coll

© Il·lustració de la coberta: Montse Mayol

© d'aquesta edició: Edicions Sidillà

Disseny: J. Pujadó

Correcció: Xavier Cortadellas

Primera edició: gener 2022

Edicions Sidillà és soci protector d'Amics de la Bressola

Aquest llibre s'ha imprès a la Impremta Pagès, d'Anglès

La traducció d'aquest llibre ha rebut una subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Generalitat de Catalunya

Departament de Cultura

ISBN: 978-84-124306-5-3

Dipòsit legal: GI 1655-2021

Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar parcialment aquest llibre, feu-ho legalment contactant amb CEDRO: 932720445 o cedrocat@cedro.org

NINA MINGYA POWLES

Petits cossos d'aigua

Traducció de Josep Pujol Coll

edicions
Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2022

Què han dit de Petits cossos d'aigua?

«Nina Mingya Powles és una nova veu inconfusible: atenta i tendra. Molts de nosaltres podem fer nostra la seva experiència de pertànyer a molts llocs. Aquest llibre és un bell viatge personal a través de plantes i criatures marines, menjar i llenguatge... Una lectura magnífica.»

AMY LIPTROT

«Elegant, discret, urgent i nutritiu, aquest és un llibre que dona forma a les nombroses aigües íntimes que ens connecten, a les llengües estimades, perdudes i enyorades, a les terres que ens honoren donant-nos una llar. Amb precisió poètica, Nina Mingya Powles ens mostra el que pot ser l'escriptura sobre la naturalesa, entrelligant lloc, menjar, família, migració i tots els seus llegats. És no-ficció de la més dinàmica i més transportadora. Guardaré aquest llibre a prop i hi tornaré sovint.»

JESSICA J. LEE

«Fresc i cristal·lí, però amb profunds corrents d'associacions que canvien com les mareas submarines.»

MELISSA HARRISON

«Tendra i tàctil meditació sobre els elements que ens mantenen units i ens mantenen separats. *Petits cossos d'aigua* és un llibre lluminós i fluïd. El pensament de Nina Mingya Powles hi resplendeix.»

SEÁN HEWITT

Per a la meva família

Sumari

- 8 ~ Una noia nedant és un cos d'aigua
- 18 ~ La zona segura
- 39 ~ On floreix el kōwhai
- 54 ~ El llenguatge de les ones
- 61 ~ Petites estrelles engrunades
- 74 ~ Ciutat decadent
- 82 ~ Les Plugues de Prunes
- 93 ~ Tots somiem piscines
- 99 ~ Sense pelar
- 109 ~ Amor llunyà
- 116 ~ Jardins tendres
- 138 ~ Dolor: un diari de natació
- 152 ~ Cor de tofu
- 160 ~ 三点水
- 179 ~ Museu de núvols blancs
- 183 ~ A l'arxiu de les cascades

Una noia nedant és un cos d'aigua

La piscina es troba a la vora d'un turó amb vistes a la vall on comença la ciutat. Des d'aquí gairebé puc veure les fosques selves tropicals del mont Kinabalu. De mirar els llibres d'història natural de Gong Gong, conec els noms del que hi viu entre els arbres i els rierols: el peix xuclador de Borneo, l'àguila serp del Kinabalu, l'enorme flor raffèsia, l'arna de l'Atles amb els ulls blancs a les seves ales.

La meva cosina Sara i jo tenim deu anys. Vam néixer amb tan sols un mes de diferència, però ella ja sap capbussar-se al fons de tot i jo no. A poc a poc baixo per l'escala freda de metall i nedo seguint-la, deixant un solc d'ones blanques darrere meu, fins que deixo de tocar amb els peus al terra i no hi ha res que em sustenti. Busco la vora, panteixant. Soc més feliç aquí, on hi ha alguna cosa sòlida on agafar-me, on puc veure els nostres esquitxos fent dibuixos d'espirals sobre el formigó calent. Des d'aquí faig servir les comes per submergir-me. Aguanto sota aigua en un racó segur de la part fonda, a veure quant de temps puc aguantar la respiració. Mirant cap amunt amb les ulleres, veig núvols de la selva tropical, un arc de Sant Martí aigualit. Puc veure la part inferior dels pètals de plumèria surant a la superfície, les seves ombres de vores daurades

movent-se cap a mi. Estiro les cames i m'impulso amb els peus cap al sol.

Gong Gong ens portava al Sabah Golf Club sempre que veníem de visita. Passava el matí al golf mentre la Sara i jo anàvem directament a la piscina, la meva mare i la seva ressegades darrere nostre. Po Po es quedava a casa. Durant tants anys visitant els meus avis a Malàisia, no recordo mai que la Po Po vingués amb nosaltres a la piscina.

Soc blanca i malaisi-xinesa, tot i que no tothom ho diria de seguida. La meva mare va néixer a Malàisia i es va traslladar a Aotearoa-Nova Zelanda quan tenia disset anys. Vaig néixer a Wellington. Quan jo tenia tres anys ens vam mudar a Nova York per la feina dels meus pares, vam tornar a Wellington quatre anys després, fins que vam tornar a fer les maletes al cap de quatre anys i ens vam traslladar a Xangai. Tenia quinze anys quan vam sortir de Xangai per tornar a casa, tot i que aleshores «casa» era una paraula esmunyedissa.

On és el lloc on està ancorat el teu cos? Quina massa d'aigua és la teva? És que jo m'he ancorat en massa llocs alhora, o enlloc? La resposta es troba en algun lloc entremig. Amb el pas del temps, sorgint de l'espai intermedi, es formen noves illes.

La meva primera massa d'aigua va ser la piscina. Sota l'aigua, era com un dels peixets de plata amb ulls de plata de Gong Gong. Com un dels que catalogava i conservava dins

pots amb un líquid daurat a la prestatgeria de la sala on jo dormia, atrapats per sempre, lluents. Va ser aquí quan per primer cop vaig aprendre tota sola a fer un capgirell a sota aigua, on primer vaig nedar allà on l'aigua em colgava, on primer vaig aprendre a apuntalar els dits dels peus, ajuntar les cames i impulsar-me d'una manera que em feia sentir poderosa. Aquí vam passar hores com si fóssim sirenes. Però em figurava menys com una sirena i més com una mena de criatura d'aigua poc agraciada, ja que no tenia els cabells gaire llargs i no era tan bona nedadora. Potser mig orca, mig noia.

Hi havia crancs rosats que es movien pel fons de la piscina exterior, al costat de la meva escola internacional als afores de Xangai. Brillaven a través del clor com gemmes brillants i carnosos. Les meves amigues i jo vam quedar sorpreses de veure les petites criatures aquí, just sota els nostres peus, en aquest tram incolor de terra on no hi havia ocells ni insectes tret dels mosquits. Aleshores el mar no es trobava gaire lluny de nosaltres, una massa fosca una mica més enllà del camp de golf i d'una escullera de formigó. Sempre hi era, però la seva presència era remota, segons com no real, segons com no pas plena d'éssers vius. Vaig sentir un desig d'agafar els crancs amb les mans i retornar-los de nou per damunt la paret que ens separava de la massa d'aigua més gran que mai havia conegut, el delta del riu Iangtsé i, més enllà, el mar de la Xina Oriental.

A la ciutat encimentada de Xangai, la piscina sobreclorada es va convertir en el nostre santuari. Espurnejava aiguamarina contra un horitzó de pols. El meu grup d'amigues més íntim havia crescut per tot arreu: Singapur, Pequín, Michigan, We-

llington. Shann, la més divertida i elegant de totes amb les seves ulleres de muntura blava; Jessie, una rossa corredora de fons i tot un geni matemàtic, i Bex, una guitarrista que llegia novel·les russes i Kurt Vonnegut en el seu temps lliure, barrejada com jo. Totes havíem voltat per tot el món cada pocs anys i totes podíem sentir que el nostre temps d'estar juntes s'acabava. Teníem tretze anys, gairebé catorze, però sota l'aigua volíem ser alguna altra cosa que no fos humana. O potser no fingíem res. Sota l'aigua tot era diferent, banyat per un silenci sagrat i ecos blaus. Les finestres inclinades projectaven línies vacil·lants de llum líquida sota la superfície, travessant els nostres cossos. Sentíem com es movien les nostres extremitats, lleugeres, fortes i noves. Saltàvem de la vora al blau una vegada i una altra, bussejant avall, cada cop més avall.

En una platja de la costa de Kāpiti, a Aotearoa, el meu pare i jo voregem el sorral fins que les ones somes topen amb les nostres cuixes. Amb galledes a la mà, furguem la sorra amb els dits dels peus per obtenir petxines de *pipi* enterrades¹. Al lloc on l'estuari de Waikanae s'eixampla i desemboca al mar, aturada a la punta del banc de sorra pitjo fort amb les puntes dels peus. Es formen esquerdes a la sorra com una paret de gel esllavissant-se. Al mínim toc del meu peu, minúsculs penya-segats de sorra s'esfondren sota meu fins a l'estuari poc profund. El lent corrent canvia per deixar lloc al nou tros de costa que he creat. Aprenc que amb la menor pressió soc capaç de provocar una petita ruptura, una falla.

1 Els *pipi* són uns mol·luscs bivalves comestibles d'Aotearoa [N. del T.]

Quan vam tornar a Aotearoa, vaig aprendre a no tenir por de les aigües obertes. No hi ha sorra aquí a l'extrem del port de Wellington, a la platja de la casa dels meus pares: només còdols i fustam i petxines. Tot m'esgarrinxia i em deixa una empremta a la pell: roques, vent, sal. Al principi el fred fereix, però ens llancem de cap a les onades i les cavalquem cridant, rient. Allunyo tots els pensaments de les meduses i les rajades, les que l'orca de vegades ve a caçar. Amb la riba a la vista, faig el mort i deixo que l'oceà em sostingui en braços. Grans corrents invisibles sorgeixen des de sota i em bressolen. Giro el cap cap enrere i hi ha la petita illa Mākaro penjada de cap per avall en la meua visió, perfectament simètrica i verda, com si acabés d'emergir del mar.

Nedar al port de Wellington és nedar en la profunda juntura entre dos trossos de terra inclinats que s'han anat separant amb el pas del temps. El moviment repetit al llarg de la falla de Wellington va formar esculls emergint per sobre de la riba occidental del port. Els illots Mākaro, Matiu i Mokopuna, que puntegen l'estret coll del port, són en realitat els cims d'una carena submergida que discorre paral·lela a la península de Miramar en forma de *taniwha*, el drac serpentejant.

A prop d'Oriental Bay, el port transporta restes d'una tempesta d'estiu recent: fustam destrossat, restes d'algues, taps de plàstic d'ampolles de llet, algun tros de medusa. Nedant més endins, trobo una capa d'un blau clar i vidriós. És gener, el moment culminant de l'estiu, i he volat a casa des de Xangai, on visc des de fa un any, estudiant mandarí a la universitat. La meua amiga Kerry i jo ens submergim per sobre i per sota de les onades braves. En aquest moment de les nostres vides, cap de les dues no té la seguretat d'on es troba exactament casa

nostra, però, sota l'aigua, la pregunta sembla que no importa. Sorgint del no-res, una forma negra s'acosta al meu cos i vacillo, buscant Kerry, però després veig el contorn d'unes ales. El corb marí pot bussejar, els ulls oberts, les ales esteses i llançant-se cap a les profunditats. *Kawau pū*, els corbs marins autòctons, es posen a les platges rocoses de tota la costa de Wellington amb les ales obertes per eixugar-se al vent i al sol. Una altra onada s'alça sobre nosaltres i girem els nostres cossos esbatanats cap a ella.

Casa no és un lloc, sinó una col·lecció de coses que han caigut o que han quedat enrere: beines d'agapant seques, exoesquelets de cigales (fantasmes diminuts que encara s'aferren als arbres), cloves d'ous de guatlla arraconades al plat de Po Po, pinyols de cireres a l'herba, el cabdell de crisantem ofegat al fons de la tetera. Algunes coses són més difícils de retenir: l'olor de sal i protector solar, flors de líquen de color verd menta a la roca, arbres *pōhutukawa* doblegats pel vent sobre valls de troncs a la deriva.

Ladies' Pond, l'Estany de les Senyores, està amagat en un prat al cantó de Hampstead Heath. Vaig sola a trobar-lo un dia durant una onada de calor d'abril. Em poso el banyador verd sota la roba i carrego la motxilla morada: una tovallola, aigua, dos préssecs i un Kit Kat. El meu banyador té el color dels dolços de poma verda i el teixit és brillant, gairebé metàl·lic, cosa que em fa sentir com una sirena quan el porto. Quan

la Sara i jo solíem fer de sirenes a la piscina, sempre m'imaginava una cua brillant feta d'escates verdes i morades.

Passo pel rètol a la porta que diu «No es permet l'entrada a cap home». Observo que el banc de fusta on he deixat les meves coses està gravat amb les paraules RECLAMA LA NIT², i començo a tenir la sensació que aquest és un lloc sagrat en la vida de moltes dones. L'estany il·luminat pel sol està vorejat de canyes i salzes i minúscules libèl·lules blaves sobre la superfície. Baixant de la plataforma cap a la vora, em llanço a l'aigua massa de pressa. El fred em deixa els pulmons sense aire. Respiro profundament amb els llavis junts, intentant establir-me.

Heath és la meva porció de natura salvatge, la meva nova llar. Camino impressionada sota els roures antics recollint fulles de vetes vermelles i pinyes diminutes caigudes dels verns. Amb ganes de poder descriure les coses amb precisió, aprenc els noms dels arbres que apareixen a les imatges d'històries que havia llegit des de la infantesa però que no he vist mai a la vida real. Les paraules ara em sonen gairebé mítiques: avellaner, teix, freixe. Busco els noms d'ocells que es troben habitualment en aquesta zona: lluer, fotja, polla d'aigua, tord ala-roig, griva, xoriguer. Em semblen estranys, com si fossin paraules inventades de les cançonetes infantils angleses, estranyes en comparació amb els ocells que conec: *tūi*, *pukeko*, *kākā*, *ruru*, *takahē*.

2 “Reclaim the Night” va ser un moviment iniciat en el marc del Moviment d'Alliberament de les Dones. Les marxades exigint que les dones es poguessin desplaçar per espais públics durant la nit es van fer fins als anys noranta (N. del T.)

L'estany sembla contenir capes de perles translúcides i núvols blau verd. Una família d'ànecs collnegre sura al meu voltant mentre prenc consciència de com es deu veure el meu cos: desapareixent, mig engolit per les profunditats. Aquí no hi ha res d'on allunyar-me. No puc tocar el fons, a sota aigua no puc veure gaire més que uns centímetres davant meu. No estic segura d'on acaba la meva figura i comença l'aigua fosca. L'únic segur és el meu cos. Aguanto la respiració i nedo cap al lloc on el sol toca la superfície.

Quan vaig ser més gran, vaig buscar més enllà del cànon de la mitologia occidental per buscar mites sobre dones que no són ni humanes ni peixos, sinó tot alhora. A Malàisia i Indonèsia, els dugongs —un tipus de mamífer marí similar als manatins, tots dos de l'ordre *Sirenia*— estan relacionats en el mite tradicional de criatures mig peixos mig humanes. En els textos xinesos antics hi ha mencions de diversos tipus de sirenes, incloses unes que viuen al mar i que teixeixen seda amb els fins filaments que subjecten els mol·luscs a les roques. Al folklore japonès hi ha una criatura de peix amb un cap humà anomenat *ningyo* (人魚). I frisem per relacionar l'estat mític de «sirena» amb el món real. Les *ama* (dones de mar, 海女) són dones que provenen de generacions de pescadors de perles al Japó. Abans es capbussaven a pulmó lliure per protegir les perles de les aigües fredes; ara busquen marisc mentre duen vestits tradicionals amb caputxa blanca pensats per conjurar el mal. A l'illa de Jeju, a Corea del Sud, les dones de Haenyeo també viuen del busseig lliure. Els articles sobre aquestes dones sovint les evoquen com figures d'un passat oblidat: «Les

últimes sirenes del Japó», «Haenyeo: les velles sirenes de l'illa de Jeju», «A l'illa de les dones del mar».

En el mite maori de Pania de l'Escull, Pania era una jove donzella marina que nedava amb criatures marines durant el dia i descansava a terra de nit. Un dia es va enamorar d'un humà, Karitoki, que no entenia per què havia de tornar al mar cada dia. Va consultar un *kaumātua*, que li va explicar que Pania no seria capaç de tornar al mar si menjava res cuinat per humans. Karitoki la va enganyar ficant-li un tros de menjar a la boca mentre dormia. Pania es va despertar just a temps i va fugir de nou cap al mar, sense tornar mai més a la terra.

M'estava a prop d'una massa d'aigua quan vaig rebre una trucada de la meva mare per dir-me que Po Po havia mort. Havia agafat una pneumònia durant la nit i els seus petits pulmons no van poder suportar-la. El riu Tàmesi fluïa foscament sota meu, portant trossos de la ciutat cap al mar. Vaig fixar-me en el corrent i vaig utilitzar el ritme del seu flux per frenar la respiració.

No coneixia bé Po Po, no puc parlar l'hakka, l'idioma de la família de la meva mare, i ella parlava poc anglès. El nostre idioma compartit era el menjar. Quan tornàvem de la piscina, treia plats de pollastre fregit llardós, albergínia i curri de coco, plàtans fregits embolicats en paper. Ens mirava des del cap de taula, amb els ulls espurnejants. Fa uns anys li vaig regalar un exemplar del meu primer llibre de poesia. Va somriure i va pronunciar el títol lentament, tastant les lletres, aturant-se quan afrontava mots en anglès que ella coneixia però que no

havia dit en veu alta gaire sovint. «*Drift*» [deriva], va dir, «Què vol dir, *drift*?».

El radical «aigua», 水, el número 85 de 214, és un dels més comuns en xinès escrit. En tres breus traços del pinzell de cal·ligrafia (丿), forma part de milers de caràcters, la majoria relacionats amb l'aigua: «neu», «riu», «llàgrimes», «nedar», «rentar», «surar», «remullar-se». I d'alguns que no s'hi relacionen directament, sobretot verbs: «viure», «existir», «concentrar», «barrejar», «tensar». Desplaçant-me per la meva aplicació del diccionari de mandarí, trobo tantes paraules derivades d'aigua que n'hi podria haver prou per a un llenguatge complet fet amb radicals aquàtics. Començo a imaginar-lo. És una llengua heretada, que he portat a dins meu tot el temps. No porta cap distinció entre temps passat i present, ni entre singular i plural; per tant conté tots els llocs que anomeno «casa», així com tots els meus records i tots els meus noms.

El nom de Po Po, el seu nom real, era un nom anglès: Mary. El nom que li dèiem, Po Po, és la forma col·loquial de *wàipó* 外婆, que significa «mare de la mare». Dos personatges repetits: 婆婆. Mireu més de prop: una dona 女 i una onada 波. Allà, a l'angle superior esquerre, hi ha el radical aquàtic, una petita massa d'aigua a la vora d'ella, que no entenc del tot. Quan escric el seu nom veig que he dibuixat una dona sota una onada, una dona dins les ones.